

JÜRI OKAS

Installaatio 9

Porin taidemuseo 25.10.-1.12.1991

Tallinnalainen taiteilija Jüri Okas (s.1950) haluaa työnsä koettavan ennen kaikkea abstraktina mielentilana. Tuo mielentila toimii kuitenkin myös tehokkaana metaforana siihen paikalliseen todellisuuteen, jossa taiteilija on 1970-luvun puolivälistä toiminut arkkitehtina ja taiteilijana. Yhtä lailla se tuo käsitteellisesti eteemme pienen palasen teknologisen aikamme hyötyä ja tehokkuutta palvovasta kokemusmaailmasta.

Jüri Okasin työskentelytapa kuvaa hänen taiteensa lähtökohtia. Yksittäisen työn alkuidea on yleensä äärimmäisen minimalistinen. Suunnittelun edetessä kerroksisuus lisääntyy ja lopullinen toteutus rönsyilee ironisen leikillisyyden ja absurdiuden varassa. Paradoksaalisesti varsinainen oivallus ja pelkistys on kätkeytynyt johonkin kokonaisuuden yksityiskohtaan tai osasiin, joiden kautta vasta voidaan ryhtyä pohtimaan olennaista: aikamme arvoja, kauneuden ja oikeudenmukaisuuden mahdollisuutta.

Työskentelyn eteneminen kokonaisuudesta yksityiskohtiin, eräänlainen purkamalla avaaminen rekonstruoi luontoa ja ympäristöä. Ihminen on mukana vain välillisesti, ”tekoina” rakennetussa ympäristössä. Työskentely liittyy jatkuvasti rajalla, veitsenterällä, missä merkkien, materiaalien, muotojen ja tilan vastakohtaisuus, ristiriitaisuus ja monitasaisuus synnyttävät työn perustan, jännitteen.

Työskentelyn kohteet ja välineet, teolliset materiaalit ja ”rauniot” perustuvat eräänlaiseen jatkuvan keskeneräisyyden ideaan ja välittävät kuvaa yhteiskunnallisesta epäonnistumisesta. Mutta samalla juuri tuon epäonnistumisen ilmentymät, totalitaarisuus ja anarkistisuus ovat synnyttäneet sen Okasin taiteen erityisen, huumorin ja absurdiuden kyllästäjän kielen, joka on kyennyt ylittämään arjen todellisuuden. Tuossa anarkistisessa sommittelussa destruktiivisuus ja konstruktivisuus ovat symbioosissa, ruma onkin kaunista, merkityksetön merkityksellistä ja pieni suurta.

Porin taidemuseoon toteutettu Installaatio 9 ei ole Jüri Okasin yhdeksäs installaatio. Työn nimi on vain vastaava abstrakti merkki kuin työ itsekin. Kyseessä on eräänlainen järjestelmällisen militaristinen ja teollisen maskuliininen strateginen kenttä, jonka museotilaan levitetyt sadat heinäpaalit, sora, asfaltti, neonvalo ja teräslevyt synnyttävät. Heinä ei ole mukana luonnollisessa muodossa vaan geometrisesti paketoituna. Sitä ei ole hyödynnetty eläinten ruuaksi, vaan taiteeksi. Luonnonkivi on murskattu soraksi ja pehmeä asfaltti kovetettu. Vihreä neonvalo toimii metaforana ”keinotekoiselle” luonnolle. Museon avoimen pelkistetty tila ja ilmastointijärjestelmien synnyttämät kattorakenteet käyvät omaa vuoropuheluaan installaation rakenteellisuuden kanssa.

Samoin kuin luonto on Jüri Okasille irrationaalista mutta siitä huolimatta sääntöjen alaista, samoin taideteos voi omalla elävän ja kuolleen, hyödyn ja hyödyttömyyden tai kauneuden ja rumuuden vastakohtaisuudellaan tuottaa metafysisen esteettisen kokemuksen. Työn kerroksellisuutta purkamalla on mahdollista tavoittaa ne eettiset vaatimukset, jotka ovat Jüri Okasin taiteen olennainen lähtökohta.